

До спеціалізованої Вченої ради ДФ 64.055.015
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

ВІДГУК

Офіційного опонента, доктора економічних наук, професора

Труніної Ірини Михайлівни

на дисертаційну роботу **Вовк Катерини Михайлівни**

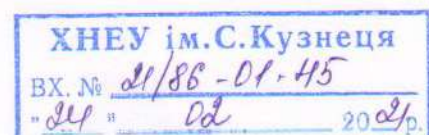
«Управління розвитком подієвого туризму в регіоні»

виконану на здобуття ступеню доктора філософії

з галузі знань 24 «Сфера обслуговування»

242 «Туризм»

Актуальність теми дисертаційної роботи. Глобалізаційні процеси, інформатизація та психологізація економіки стали чинниками поступової трансформації сфери послуг у швидкозростаючий сектор економіки. В світі спостерігається тенденція до нарощування обсягів виробництва послуг, що свідчить про зростання значення сервісної сфери для соціально-економічного розвитку країн. Зазначені зміни обумовлюють визначення сучасної економіки, як «економіки послуг». Вагомою складовою сервісної сфери є сектор туристичних послуг, розробка та реалізація яких стимулює розвиток суміжних галузей економіки. У той же час, традиційний підхід в наданні туристичних послуг стає все менш конкурентоспроможним. Спостерігається тенденція до збільшення самостійних турів, негативним наслідком яких є зростання неконтрольованих туристичних потоків до місця призначення та призводить до рекреаційного перевантаження територій. За цих умов необхідним є розробка та впровадження системи управління цими потоками. Одним з ефективних шляхів впровадження такої системи є використання подієвого туризму, перевага якого полягає у можливості реалізації послуги з

мінімальним використанням туристично-рекреаційних ресурсів. Основним ресурсом подієвого туризму є організований захід як додатковий мотиваційний чинник відвідування території туристом, що сприяє підвищенню показника інтенсивності туристичного потоку до регіону. Шляхом зміни локацій проведення організованої події можна перенаправляти туристичні потоки у необхідних напрямках, що сприятиме не тільки збереженню та відновленню ресурсів території, а і її економічному зростанню. Таким чином, подієвий туризм можна використовувати як інструмент розвитку регіону. Зважаючи на вищезазначене, тема дисертаційної роботи Вовк К.М. є актуальною.

Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями. Наукове дослідження виконано відповідно до тематики таких науково-дослідних робіт кафедри «Туризм» Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, як: «Обґрунтування та розробка маркетингової та соціально-психологічної стратегії просування туристичного продукту в сфері event-туристичної діяльності» (номер державної реєстрації 0117U007673), (здобувачкою була розроблена програма просування туристичного продукту в сфері івент-туристичної діяльності); «Удосконалення діяльності туристичного підприємства на основі використання 3-D технологій при розвитку event-туристичної діяльності» (номер державної реєстрації 0118U000811), (автором наукової роботи були розроблені рекомендації щодо організації подієвих заходів із застосуванням 3-D технологій); «Розробка рекомендацій щодо удосконалення державної регіональної політики в аспекті розвитку подієвого туризму на основі ІТ-технологій» (номер державної реєстрації 0119U103165), (здобувачкою розроблено рекомендації щодо розробки стратегії диверсифікованого росту підприємства із застосуванням інструментарію подієвого туризму).

Ступінь обґрунтованості наукових досліджень, висновків і

рекомендацій, їх достовірність і новизна. Ознайомлення з матеріалами дисертації та публікаціями автора дозволило дійти висновку, що положення, висновки та рекомендації дослідження є обґрунтованими і достовірними. Дисертаційну роботу побудовано логічно, висновки та рекомендації представлено послідовно. Наукові положення, основні результати і висновки, що містяться у дисертації, мають достатній ступінь достовірності і вірогідності. Теоретико-методологічною основою вирішення завдань дисертаційної роботи та забезпечення достовірності її наукових результатів послугували сукупність загальнонаукових методів та принципів наукового пізнання. Обґрунтованість висновків та рекомендацій підтверджується використанням значної інформаційної бази за темою дисертації: офіційних статистичних даних, нормативно-правових актів, які стосуються діяльності підприємств, монографій, наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених. Автор органічно поєднав використання абстрактно-логічних методів і методів структурного аналізу, методу ранжування і економетричного моделювання. Використання зазначених методів дозволило вирішити поставлені завдання: провести аналіз наукових підходів щодо визначення сутності поняття «подієвий туризм», розробити практичний інструментарій управління розвитком подієвого туризму в регіоні, удосконалити підхід щодо дослідження мотиваційних аспектів економічної поведінки споживачів продуктів регіонального подієвого туризму, розробити рекомендації щодо розвитку регіонального подієвого туризму, удосконалити модель залежності рівня економічного розвитку регіону від динаміки туристичного потоку. Правомірність основних висновків і практичних рекомендацій підтверджується апробацією результатів на науково-практичних конференціях різного рівня та в діяльності підприємств і органів регіонального управління.

Викладене вище свідчить на користь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, що викладено у дисертаційній роботі К.М. Вовк.

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що вони відрізняються оригінальним підходом до вирішення наукової проблеми з розроблення теоретико-методичних засад і методичного інструментарію щодо управління розвитком подієвого туризму в регіоні. Найбільш цінними з них можна визнати такі:

1. дістали подальшого розвитку визначення поняття «подієвий туризм» відмінністю якого є комплексний підхід, в якому подія є складним, не тільки соціально-економічним, але й емоційним чинником впливу на споживача, із сукупністю заходів щодо її організації, місця і часу проведення та є інструментом формування і координації туристичних потоків (с. 33-36). Трактуювання сутності подієвого туризму в такому розрізі дозволяє охопити спектр впливу події як комплексного фактору та головного ресурсу даного виду туризму;

2. дістав подальшого розвитку процес моделювання взаємодії бізнесу, освіти та культурно-соціальної сфери економіки, яка, на відміну від існуючих, враховує системоутворюючий фактор - подієвий туризм (с. 85). Запропонована модель дозволяє прискорити прийняття маркетингових та управлінських рішень. Дана модель була побудована автором з метою наочної демонстрації взаємодії через організацію подієвих туристичних заходів;

3. удосконалено процедуру моделювання економічної поведінки споживача туристичного продукту, як багатокритеріальної задачі, що, на відміну від існуючих, базується у необхідності оперативного прийняття рішення у змінному середовищі за рахунок маркетингових факторів (с. 63-66). Такий підхід дозволяє прогнозувати модель поведінки споживача в умовах невизначеності;

4. удосконалено комплексний підхід до управління розвитком подієвого туризму в регіоні, що на відміну від існуючих, передбачає гнучке поєднання складових: інноваційної та інформаційної технологій, екологічного використання природних ресурсів, привабливості інвестиційної політики (с. 162-167). Такий підхід дозволить оптимізувати використання

туристичних ресурсів регіону та сприятиме їх ефективному розвитку;

5. удосконалено методичний підхід до дослідження мотиваційних аспектів економічної поведінки споживачів продуктів регіонального подієвого туризму, що базується на сукупності визначення загальних характеристик та категорій потенційних споживачів організованої події (с. 169-170). Запропонований підхід дозволяє сфокусувати увагу на частоті та інтенсивності певного типу організованих подій та сприяє не тільки розвитку подієвого туризму, а й формуванню ефективної стратегії управління регіоном в цілому;

6. удосконалено методичні рекомендації щодо формування моделі залежності рівня економічного розвитку регіону від динаміки туристичного потоку, що на відміну від існуючих, включає інтегрований показник розвитку туристичної інфраструктури (с. 188-190). Запропонована модель дозволяє спрогнозувати ефект впливу організованої події на соціально-економічний розвиток регіону з урахуванням змін за певний проміжок часу.

Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів. Наукове значення дисертаційної роботи Вовк К.М. полягає у розвитку теоретичних положень, отриманих висновках, які можуть бути використані як платформа для подальших наукових досліджень через уточнення понятійного апарату.

Поряд із науковим значенням, дисертаційна робота К.М. Вовк має практичну спрямованість. Практичне значення результатів дисертаційної роботи підтверджується результатами впровадження в діяльність підприємств, регіональних органів державного управління та використанням у діяльності Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця Міністерства освіти і науки України (м. Харків).

Повнота викладених наукових результатів дисертації в опублікованих працях. За темою дисертаційної роботи опубліковано 22 наукові праці: 1 стаття у науковому виданні інших держав, які входять до

Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу (Республіка Польща), 1 підрозділ у монографії, що опублікована в іноземному науковому виданні (Республіка Польща), 5 статей в наукових фахових виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз, 15 тез доповідей та матеріалів конференцій, 2 з яких представлено в конференціях, що були організовані на території інших країн (Словаччина, Республіка Польща). З огляду на це та з урахуванням виконання вимог пунктів 9, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 06.03.2019 р. за № 167, а також Наказу МОН України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» від 23.09.2019 р. за № 1220 апробацію результатів дисертаційної роботи Вовк К.М. слід вважати достатньою.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. У представленому науковому дослідженні відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота має відповідну структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Роботу виконано в науковому стилі, в чіткій, логічній послідовності. Оформлення дисертаційної роботи відповідає вимогам Наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. за № 40 зі змінами від 31.05.2019 р.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Поряд із тим, що загальна оцінка рівні виконаного наукового дослідження Вовк К.М. є позитивною, окремі твердження є дискусійними або потребують доопрацювання:

1. У першому розділі роботи (п. 1.1) достатньо глибоко розкрито сутність поняття «подієвий туризм», особисто авторкою виділені ознаки події, як головного ресурсу даного виду туризму, виділені його специфічні функції та визначені складові управління розвитком подієвого туризму. Однак, слід було більш детально розглянути управління розвитком подієвого

туризму через аналіз функцій визначених складових та провести аналіз управління як неперервного процесу.

2. У дисертаційній роботі (п. 1.3), з метою прогнозування впливу організованих подій на розвиток регіону та рівня їх затребуваності, запропоновано використовувати метод «івент-аналізу». У той же час, автор акцентує увагу, що даний метод використовується в політичній соціології і можливість його застосування для зазначених цілей потребує розробки спеціальних заходів. За цих умов доцільним було б навести приклади таких заходів. До того ж, аналіз використання методу «івент-аналізу» в подієвій туристичній діяльності потребує окремого наукового дослідження.

3. У другому розділі роботи (п. 2.1) із використанням методу кваліметрії був проведений аналіз якості розвитку туризму в обраних країнах Європейського регіону. За результатами опитування експертів для аналізу було обрано шість одиничних індикаторів. Підхід є цікавим з погляду аналізу тенденцій якісного розвитку туризму, але потребують додаткового обґрунтування правила вибору ключових параметрів розвитку туризму, наданих для оцінки експертам.

4. Світовий досвід показує доцільність формування туристичних кластерів як одного із способів виходу на міжнародний ринок та збереження конкурентоспроможності регіону. В роботі наведено переваги функціонування міжнародного подієво-туристичного кластеру, з використанням методів кластерного та кваліметричного аналізів визначено групи країн, що можуть бути перспективними для співробітництва в галузі туризму. У такому аспекті доцільним було б визначення перспективних кластерних формувань на рівні областей країни, що дозволило б реалізовувати найбільш дієві стратегії вже з урахуванням переваг даних групувань.

5. У третьому розділі (п. 3.1) наукового дослідження автором наведено перелік розроблених рекомендацій щодо формування системи управління розвитком подієвого туризму в регіоні. Разом з цим не визначено

порядок та хронологічну послідовність реалізації запропонованих етапів, а також можливостей їх інвестиційного супроводу.

Вказані недоліки не знижують позитивного враження від дисертаційної роботи, результати якої мають велику значимість для розробки системи управління розвитком подієвого туризму в регіоні.

Загальні висновки. Дисертаційна робота Вовк К.М. «Управління розвитком подієвого туризму в регіоні» виконана на достатньо високому рівні з використанням сучасних методів дослідження.

Наукове дослідження за змістом відповідає спеціальності 242 «Туризм». Отримані результати та висновки мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення для розвитку подієвого туризму в регіоні. Практична значущість отриманих результатів підтверджується довідками про впровадження. Мета, поставлена у роботі, досягнута через вирішення поставлених завдань. Зміст роботи відповідає принципам доброчесності.

Дисертаційна робота Вовк К.М. «Управління розвитком подієвого туризму в регіоні» за своїм змістом відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме пунктам 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167, а її автор – Катерина Михайлівна Вовк – заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 24 «Сфера обслуговування» за спеціальністю 242 «Туризм».

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри

бізнес адміністрування, маркетингу та туризму

Кременчуцького національного університету

імені Михайла Остроградського

І.М. Труніна